

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับเยาวชนโดยตรง เนื่องจากเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างมาก เยาวชนต้องเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่และช่วยกันพัฒนาประเทศ แต่เนื่องจากเยาวชนอยู่ในช่วงวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจมาก มีความอยากรู้อยากเห็น อยากได้ อยากมี จนบางครั้งนำไปสู่การกระทำที่ผิดๆ ได้ ความคิดที่ขาดหลักจริยธรรมและไม่มีศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ บางครั้งจิตใจที่อ่อนโยนประกอบกับบุคลิกภาพที่ยังไม่พัฒนาเต็มที่ เยาวชนอาจง่ายต่อการถูกครอบครองโดยอบายมุขและกิเลสต่างๆ จนนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายและผิดศีลธรรม การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ๔ ประการคือ เพื่อค้นหาประเด็นปัญหาของเยาวชน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชนให้กระทำผิด วิธีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้าสู่จิตใจของเยาวชน และหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ขัดเกลาจิตใจของเยาวชน

กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น ๓ กลุ่มหลัก คือ

๑. กลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดและถูกส่งดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จำนวน ๓๕๐ คน สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

๒. กลุ่มผู้ปกครองของเยาวชนที่กระทำผิดและถูกส่งดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจำนวน ๓๕๐ คน สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณเช่นกัน

๓. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่ พระสงฆ์ ผู้พิพากษา แพทย์ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับเยาวชน และนักวิชาการ จำนวนรวม ๒๐ คน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยนี้ แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมคำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าซึ่งเป็นคำถามเปิด เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ และไม่ตกประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้หลักสถิติร้อยละ และใช้หลักสถิติไคสแควร์เทสต์ในการพิสูจน์สมมติฐาน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิค 6 C's Technique Analysis ดังนี้

๑. Concept (มโนทัศน์) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการศึกษาว่าต้องการค้นหาสิ่งใดจากการตอบแบบสอบถามและสิ่งใดจากการสัมภาษณ์

๒. Content (สาระเนื้อความ) เป็นการรวบรวมสาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้วสรุปประเด็นสำคัญ โดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๓. Classification (การจำแนกกลุ่ม) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลสำคัญและประเด็นข้อมูลการจำแนกกลุ่ม

๔. Category (จัดหมวดหมู่ข้อมูล) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการจำแนกกลุ่มมาจัดหมวดหมู่ข้อมูล เป็นการสรุปเนื้อหา

๕. Conceptualization (การสรุปและจัดระบบความคิด) เป็นการจัดทำกรอบความคิดของข้อมูล

๖. Communication (การอธิบายความหมาย) เป็นการสื่อความหมายและตีความข้อมูลและสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ

ในส่วนของบทที่ ๕ นี้ เนื้อหาประกอบด้วยเนื้อหาหลัก ๓ ส่วนคือ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สรุปผลจากการวิจัยเชิงปริมาณ

๕.๑.๒ สรุปผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

๕.๑.๓ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย ความสอดคล้องระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพและทฤษฎีต่างๆ และงานวิจัยต่างๆ

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย ในส่วนของข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำเสนอเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ อีกทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีทฤษฎีต่างๆ ที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนแนวคิดของเยาวชนให้มีจริยธรรมมากขึ้นและเป็นเยาวชนที่ดี ไม่คิดที่จะกระทำความผิดสำหรับเยาวชนที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน หรือกระทำความผิดซ้ำอีกในเยาวชนที่เคยกระทำความผิดกฎหมายมาก่อน ในการสรุปผลการวิจัย แบ่งเป็นเนื้อหา ๒ ส่วนได้แก่

๑. สรุปผลจากการวิจัยเชิงปริมาณ

๒. สรุปผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของผู้วิจัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เยาวชนพึงมีความประพฤติที่ดี มีวิธีการปฏิบัติตนชอบ เพราะการประพฤติปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างอันดี โดยมีพื้นฐานจากคำสั่งสอนทางศาสนาที่ชุมชนนั้นยึดถือ หรือเป็นการประพฤติปฏิบัติเนื่องจากวัฒนธรรมของคนในชุมชนที่สืบทอดกันมา และไม่ว่าจริยธรรมจะมีที่มาจากศีลธรรม หรือวัฒนธรรมก็ดี ล้วนเป็นสิ่งที่มีความค่าต่อสังคม ก่อให้เกิดขวัญกำลังใจแก่คนในสังคมนั้น และเป็นสิ่งที่ควบคุมให้คนในสังคมไม่ประพฤติปฏิบัติผิดทำนองครองธรรม หรือทำความเสียหายให้กับสังคมเป็นส่วนรวม คุณธรรม หรือ สภาพคุณงามความดี ผนวกกับ จริยะ หรือ ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ จะเป็น จริยธรรม หรือ ธรรมที่

เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ดังนั้น การมีสำนึกแห่งจริยธรรมย่อมเป็นสิ่งจำเป็นต่อบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน เยาวชนจำเป็นต้องมีการบ่มเพาะความสำนึกด้านนี้ตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต คนเป็นพ่อแม่ต้องมีจริยธรรมพ่อแม่ คนเป็นลูกก็ต้องมีจริยธรรมของลูก เยาวชนพึงมีระเบียบวินัย การรวมกลุ่มกัน และความเป็นอิสระเสรี ซึ่งทั้ง ๓ สิ่งนี้เป็นองค์ประกอบของจริยธรรม สิ่งที่สามารถควบคุมความคิดและการปฏิบัติได้ก็คือศีลธรรม อันได้แก่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น หลักอิทธิบาท ๔ มรรคมีองค์ ๘ หลักธรรมโลกบาล เป็นต้น เยาวชนอาจกระทำผิดได้โดยสิ่งเร้าภายใน เช่น ความหิว ความกระหาย และสิ่งเร้าภายนอก เช่น ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ หู ตา ลิ้น จมูก การสัมผัส สิ่งเร้าเหล่านี้ส่งผลต่อเยาวชนและทำให้เยาวชนที่ขาดการระวังและรู้สึกตัวทำในสิ่งผิดได้ ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองได้ โดยเยาวชนถือเป็นตัวจักรสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป หากเยาวชนไร้คุณภาพหรือคุณภาพต่ำ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศก็จะต่ำไปด้วย ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนจะต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณภาพเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป นอกจากนี้ที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเยาวชนมาทำการวิเคราะห์ร่วมกับงานวิจัยทั้ง ๒ ส่วน ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปผลจากการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลลัพธ์จากแบบสอบถามที่ถามทั้งเยาวชนและพ่อแม่ของเยาวชน สรุปได้ว่าลักษณะจำเพาะของเยาวชนที่กระทำผิด สภาพครอบครัวและมูลเหตุที่กระทำผิดของเยาวชน ดังนี้

๑. ลักษณะจำเพาะของเยาวชนที่กระทำผิด เยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นเยาวชนชาย เยาวชนหญิงที่กระทำผิดมีเพียงร้อยละ ๑๐ ของจำนวนเยาวชนทั้งหมด เยาวชนที่กระทำความผิดอยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๑๕-๑๘ ปีเป็นส่วนใหญ่ โดยกระทำผิดครั้งนี้เป็นครั้งแรก คดีที่กระทำผิดมากที่สุดคือคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เยาวชนส่วนใหญ่เป็นลูกคนเดียวไม่มีพี่น้องและยังอยู่ในระบบการศึกษา โดยศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นส่วนใหญ่ ในปัจจุบันเยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่มีคู่สมรส มีเพียงร้อยละ ๑๔.๖ ที่มีคู่สมรสแล้วและมีบุตรแล้วเพียงบางส่วน

๒. สภาพครอบครัวของเยาวชน พ่อแม่ของเยาวชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างโดยมีอาชีพค้าขายเป็นอันดับรองลงมา ผู้ปกครองเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ความสัมพันธ์ของพ่อแม่มากกว่าครึ่งของเยาวชนทั้งหมดปัจจุบันยังอยู่ด้วยกันและอยู่กับเยาวชน โดยฐานะทางครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีเงินพอกินพอใช้เท่านั้น เยาวชนกว่าครึ่งไม่ต้องช่วยพ่อแม่หาเงินเลี้ยงครอบครัวและช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านหรือช่วยค้าขายบ้างเพียงบางครั้ง

๓. มูลเหตุของการกระทำผิดของเยาวชน เยาวชนส่วนใหญ่กระทำผิดเพราะการคบเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดีและชักจูงให้ไปทำสิ่งที่ไม่ดี ความคึกคะนองของตัวเยาวชนเองก็เป็นมูลเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดได้ ทั้งเยาวชนและผู้ปกครองต่างเห็นพ้องว่าเยาวชนกระทำผิดครั้งนี้เป็นเพราะขาดหลักศีลธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเยาวชนพร้อมที่จะเป็นคนดีหากเยาวชนมีศีลธรรมเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจ โดยหลักธรรมที่มีความเหมาะสม

ที่สุดที่จะใช้อบรมเยาวชนคือ หลักเบญจศีล เยาวชนคิดว่าการที่เยาวชนกระทำผิดไม่ใช่ความผิดของพ่อแม่ ซึ่งตรงข้ามกับผู้ปกครองที่เห็นว่าเยาวชนกระทำผิดนั้นถือเป็นความผิดของพ่อแม่ด้วย

การพิสูจน์สมมติฐานทั้ง ๒ สมมติฐานของเยาวชนและผู้ปกครอง เยาวชนที่กระทำผิดและผู้ปกครองต่างเห็นพ้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ คือ การที่เยาวชนกระทำผิดถึงขั้นก่ออาชญากรรมในครั้งนี้เป็นเพราะเยาวชนขาดหลักศีลธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเยาวชนจะเป็นคนดีปฏิบัติชอบหากเยาวชนมีศีลธรรมช่วยขัดเกลาจิตใจของเยาวชน สมมติฐานทั้ง ๒ เป็นจริงตามที่ได้ตั้งไว้ การวิจัยนี้ซึ่งเน้นการแก้ปัญหาเยาวชนโดยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการศึกษานี้จึงมีความเหมาะสมและมีประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๕.๑.๓ สรุปผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการตั้งประเด็นคำถามในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ ๔ ข้อของการวิจัยนี้ ซึ่งสรุปได้เป็นผลของการวิจัย ๔ ข้อ ดังนี้

- | | | |
|--|-----------------|--------|
| ๑. ประเด็นปัญหาของเยาวชน | ซึ่งเทียบได้กับ | ทุกข์ |
| ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของเยาวชน | ซึ่งเทียบได้กับ | สมุทัย |
| ๓. การประยุต์หลักธรรม | ซึ่งเทียบได้กับ | นิโรธ |
| ๔. หลักธรรมที่มีความเหมาะสม | ซึ่งเทียบได้กับ | มรรค |

๑. ประเด็นปัญหาของเยาวชน

พบว่าประเด็นปัญหาหลักของเยาวชนมีอยู่ ๑๐ ประการ ได้แก่ ปัญหาทางด้านร่างกายของ เยาวชน ทำให้เยาวชนเกิดความไม่มั่นใจในตนเอง และขาดความยับยั้งชั่งใจ ปัญหาทางอารมณ์และจิต ทำให้เกิดการขาดความสามารถในการแยกแยะผิดชอบชั่วดี ปัญหาสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความคุ้นชินกับสิ่งไม่ดีที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ปัญหาครอบครัว ทำให้ขาดความอบอุ่น และขาดการบ่มเพาะนิสัยที่ดีให้กับเยาวชน ปัญหาเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด ทำให้เกิดการชักชวนให้เยาวชนไปกระทำการสิ่งที่ไม่ดีกัน ปัญหาภูมิหลังและโอกาสของการศึกษา ทำให้ขาดโอกาสได้งานดีๆ ทำ ปัญหาประวัติการทำผิด ทำให้เกิดการมีประสบการณ์ในการกระทำผิดและนำมาซึ่งการกระทำผิดซ้ำอีก ปัญหาด้านพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทำให้เกิดการก่อคดีจากเด็กมากขึ้นและรูปแบบของการกระทำผิดมีความรุนแรงมากขึ้น ปัญหาด้านระบบการศึกษาของชาติ ทำให้เกิดการเน้นสร้างคนเก่งมากกว่าสร้างคนดี ปัญหาด้านแรงบันดาลใจและเป้าหมายในชีวิต ทำให้เกิดการขาดความกระตือรือร้นในการทำความดีเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของเยาวชน

ในการวิจัยนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของเยาวชน แบ่งได้ ๔ ปัจจัย

๑) **ปัจจัยด้านสังคม** ปัจจัยด้านนี้มีหลายปัจจัยซึ่งล้วนนำไปสู่ปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น สภาพสังคมที่เยาวชนอยู่ ทำให้เยาวชนไหลไปตามกระแสสังคมที่เป็นสังคมวัตถุนิยมและไปสู่การกระทำผิด เพื่อนของเยาวชน ทำให้เยาวชนถูกโน้มน้าวจิตใจให้กระทำการสิ่งต่างๆ ตามเพื่อน ชุมชนที่อยู่

อาศัย ทำให้เยาวชนมีความคุ้นชินกับพฤติกรรมที่ไม่ดีต่างๆ จึงลงมือทำเองบ้างเพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ใครๆ ก็ทำกัน การทำตัวของผู้ใหญ่ ทำให้เยาวชนมีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านั้น การไม่มีที่ว่างให้ศาสนา ทำให้เยาวชนการทำผิดโดยไม่มีสำนึกถึงความผิดเหล่านั้น การขาดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ทำให้ประเทศจะมีแต่ทรัพยากรมนุษย์ที่ขาดคุณภาพหรือคุณภาพต่ำ การเข้าถึงสิ่งผิดกฎหมายและอบายมุขได้ง่าย ทำให้เวลาเกิดปัญหาบางอย่างจะมีการทวีความรุนแรงมากขึ้น สื่อต่างๆ ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนยากในการแก้ไขและป้องกัน สังคมไม่มีเวทีที่จะให้บำเพ็ญประโยชน์ ทำให้เยาวชนไม่ทราบว่าจะทำดีเพื่อใคร ทำดีแล้วได้อะไร

๒) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านนี้แม้จะไม่ใช่ปัจจัยหลักแต่ส่งผลมากต่อเยาวชน ซึ่งมีหลายปัจจัยย่อยได้แก่ เยาวชนมีความต้องการเงินปัจจัย ๔ ทำให้เยาวชนเลือกที่จะก่ออาชญากรรมเพื่อให้สิ่งของเหล่านั้น ค่าครองชีพที่สูง ทำให้เยาวชนช่วยหาเงินแบบผิดๆ เพราะความผิดเคืองความขัดสนในครอบครัว การเลี้ยงลูกแบบลัดมือเลี้ยง ทำให้เยาวชนไม่มีโอกาสได้รับรู้แนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมจากพ่อแม่ การขาดโอกาสในการทำงาน ทำให้เยาวชนเลือกที่จะหาเงินด้วยวิธีที่ผิดกฎหมายแต่ได้ค่าตอบแทนมากกว่า

๓) ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านนี้มีผลกระทบต่อการกระทำผิดของเยาวชนโดยตรง มีปัจจัยย่อยหลายปัจจัย ได้แก่ ลักษณะการเลี้ยงลูก ทำให้เยาวชนมีอุปนิสัยตามการเลี้ยงลูก เช่น เอาแต่ใจตัวหรือขาดความมั่นใจ ลักษณะของครอบครัว ทำให้เยาวชนขาดความมั่นคงในชีวิต ง่ายต่อการเป็นเหยื่อของอาชญากรอื่นๆ ลักษณะของพ่อแม่ ทำให้เยาวชนไม่เชื่อคำสอนของพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูก ปัญหาการเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว ทำให้เยาวชนมีความเก็บกดต่ออารมณ์ทำให้เยาวชนหาทางออกผิดๆ อาชีพของพ่อแม่ ทำให้เยาวชนเจริญรอยตามพ่อแม่ ยึดสิ่งไม่ดีที่พ่อแม่ทำเป็นอาชีพของตนต่อไป ความเหลื่อมล้ำของครอบครัว ทำให้เยาวชนเกิดการเปรียบเทียบกับคนอื่นซึ่งทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา ความปล่อยปละของพ่อแม่ ทำให้เยาวชนหันไปพึ่งพาเพื่อนหรือสิ่งเสพติดอื่นเมื่อมีปัญหา

๔) ปัจจัยด้านตัวเยาวชน ปัจจัยด้านนี้มีผลกระทบต่อการกระทำผิดของเยาวชนโดยตรง มีปัจจัยย่อยหลายปัจจัย ได้แก่ ลักษณะของพันธุกรรม ทำให้ส่งผลโดยตรงต่อตัวเยาวชนจากภายใน ซึ่งไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ วุฒิภาวะที่ยังไม่พัฒนาเต็มที่ ทำให้เยาวชนเดินหลงทางและทำในสิ่งที่ผิดได้ การคบเพื่อน ทำให้เยาวชนทำตามสิ่งที่เพื่อนยุโดยไม่คำนึงว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี ปัญหาการเจ็บป่วยของเยาวชน ทำให้ผู้อื่นแสวงหาผลประโยชน์จากเยาวชนโดยอาศัยจุดด้อยนี้ การทำตามการปฏิบัติตนของคนในครอบครัว ทำให้เยาวชนไม่อาจหลีกเลี่ยงและปฏิบัติตามแม้สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ผิด การขาดความภูมิใจในตัวเอง ทำให้เยาวชนไม่สามารถจัดการชีวิตตัวเองและจะสะท้อนออกมาในพฤติกรรม การขาดแรงบันดาลใจ ทำให้เยาวชนใช้ชีวิตอยู่ไปวันๆ อย่างปราศจากเป้าหมายของชีวิต

๓. การประยุกต์หลักธรรม

การประยุกต์หลักธรรมพระพุทธศาสนาเสนอเป็นกลยุทธ์เชิงพุทธในการขัดเกลาจิตใจของเยาวชน ซึ่งมีวิธีการประยุกต์ ๒ แนวทาง ดังนี้

๑) การประยุกต์หลักธรรมที่ ๑

จัดทำกิจกรรมเพื่อเปิดใจเยาวชนเพื่อให้ธรรมะเข้าสู่จิตใจของเยาวชนง่ายขึ้น การสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจให้เยาวชน เพื่อทำให้เยาวชนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม จัดทำกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อทำให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ธรรมะผ่านกิจกรรมอย่างสนุกและมีสาระ บางครั้งอาจใช้การบวชสามเณร เพื่อทำให้เยาวชนใกล้ชิดศาสนามากขึ้น และสามารถเปลี่ยนความคิดของเขา การให้เยาวชนเข้าค่ายต่างๆ เพื่อทำให้เยาวชนมีโอกาสได้ปฏิบัติจริง และเพิ่มความน่าสนใจของกิจกรรมนั้น การจัดทำกิจกรรม”บวร” ซึ่งเป็นการประสานกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อทำให้การสอนธรรมะเยาวชนมีความต่อเนื่องกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน การบรรจุวิชาพุทธศาสนาลงในหลักสูตร เพื่อทำให้เยาวชนมีความสนใจที่จะเรียนรู้พระพุทธานุสาสนามากขึ้น การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชน เพื่อทำให้ธรรมะที่อยู่ในใจเยาวชนเป็นเครื่องช่วยอุดหนุนยั้งไม่ให้เยาวชนไปทำผิด และสิ่งสำคัญอีกอย่างที่ยังมองข้ามไม่ได้ คือคุณสมบัติของผู้สอน ทำให้ผู้สอนธรรมะให้เยาวชนมีความเข้าใจในหลักธรรมและเทคนิคการสอนธรรมะอย่างถูกต้อง

๒) การประยุกต์หลักธรรมที่ ๒

เป็นวิธีการขัดเกลาจิตใจเยาวชนโดยใช้หลักธรรมเป็นสื่อ นำ เช่น การทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าใกล้ศาสนา โดยใช้นิทานและกิจกรรมเป็นสื่อ การสร้างสำนึกที่ดีให้เกิดกับจิตใจเยาวชน โดยใช้หลักศีล ๕ หิริ โอตตัปปะ พรหมวิหาร ๔ การฝึกให้เยาวชนมีโอกาสได้ทำความดีทุกวัน โดยใช้มงคล ๓๘ ศีล ๕ การกระตุ้นให้เยาวชนมีความต้องการร่วมกิจกรรมศาสนา โดยใช้พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ อริยสัจ ๔ และศีล ๕ การกระตุ้นให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างมีทิศทางและเป้าหมาย โดยใช้อิทธิบาท ๔ ฝึกให้เยาวชนมีวินัยในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ไตรสิกขา เบญจศีลเบญจธรรม และสังคหวัตถุ ๔ สร้างสำนึกให้เยาวชนรู้บุญคุณคน โดยใช้หลักของกตัญญูกตเวที สร้างแผนฟื้นฟูเยาวชนที่เคยทำผิดมาก่อน โดยใช้ศีล ๕ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ ความกตัญญู

๔. หลักธรรมที่มีความเหมาะสม

หลักธรรมที่มีความเหมาะสม ต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของเยาวชน หลักธรรมในพระพุทธานุสาสนามีอยู่มากมายหลายประการและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่นำไปปฏิบัติ หลักธรรมหลักๆ ที่เยาวชนพึงเรียนรู้ ได้แก่ เบญจศีลและเบญจธรรม ใช้การควบคุมความประพฤติทางกายและวาจา อริยสัจ ๔ ใช้ค้นหาและแก้ปัญหาของตน มรรค ช่วยการดำรงตนเป็นคนดีและให้ผู้อื่นยอมรับธรรมโลกบาล ใช้เพื่อยับยั้งใจและช่วยระงับการกระทำที่ไม่ดี พรหมวิหาร ๔ ทำให้มีน้ำใจและความเป็นที่รักแก่ผู้พบเห็น อิทธิบาท ๔ เสริมสร้างความมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จในการทำงาน กตัญญูกตเวที ช่วยเสริมสร้างความสำนึกถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณ สังคหวัตถุ ๔ ช่วยสร้างความกลมเกลียวในหมู่คณะ ไตรสิกขา ช่วยฝึกและจัดระเบียบวินัยแบบแผนชีวิต และปัญญาวุฒิธรรม ช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งปัญญา

๕.๑.๓ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

จากการสรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการสรุปภาพรวมผลการวิจัยไว้ด้วย จากการสรุปผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยได้นำ

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณจากผู้ตอบแบบสอบถาม ๓๕๐ ชุดของเยาวชนและอีก ๓๕๐ ชุดของผู้ปกครองรวมเป็น ๗๐๐ ชุด และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๒๐ รูป/คนจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ผนวกเข้ากับเอกสารและงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีด้านต่างๆ ตลอดจนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสามารถค้นพบคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

(๑) วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑

ผู้วิจัยต้องการทราบประเด็นปัญหาที่เยาวชนมีหรือประสบอยู่ว่าสิ่งใดบ้าง จากการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าเยาวชนมีปัญหามากมาย โดยเฉพาะเยาวชนในช่วงอายุ ๑๕-๑๘ ปี เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตเยาวชนในภาคหน้า เยาวชนในช่วงอายุนี้นี้เป็นช่วงที่เดินมาถึงทางแยกของชีวิต หากเยาวชนเลือกเดินทางไปในทางที่ดี เช่น ตั้งใจเรียนหนังสือให้สูงให้เก่งหรือขยันทำงานเก็บเงิน ชีวิตในอนาคตก็จะสบาย แต่หากเยาวชนเลือกเดินทางผิด ก็อาจหลงทางและหลงไปไกลจนไม่อาจหวนกลับมาเป็นคนดีได้อีก เช่น เยาวชนเลือกที่จะสบายในปัจจุบันโดยใช้วิธีหาเงินที่ผิดกฎหมาย ไปปล้น จี้ หรือฆ่าผู้อื่น หรือกระทำความผิดกฎหมายจนติดเป็นนิสยไปจนโต ชีวิตก็จะเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี จากการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าประเด็นปัญหาของเยาวชนมีหลายประการอาทิเช่น ปัญหาทางกาย ซึ่งส่งผลมาจากโครโมโซมในตัวเยาวชนและสภาพทางกายภาพของเยาวชนเอง ปัญหาทางอารมณ์และทางจิต สิ่งนี้มีผลมาจากการดำเนินชีวิตประจำวันของเยาวชน มีสิ่งมากระทบกับอารมณ์และจิตใจของเยาวชนอย่างไร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เต็มไปด้วยสิ่งผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม ปัญหาครอบครัว สมาชิกครอบครัวโดยเฉพาะผู้นำครอบครัวที่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน ปัญหาภูมิหลังโอกาสในการศึกษาและการมีอาชีพ การศึกษากับการมีอาชีพสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องต่อชีวิตของเยาวชน ปัญหาประวัติการกระทำความผิด เยาวชนที่เคยกระทำความผิดมาแล้วมักจะไม่กลัวที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน จะทำให้เยาวชนเปลี่ยนแปลงความคิดจากสิ่งดีไปหาสิ่งที่ไม่ดี และปัญหาการศึกษาของชาติ ที่เน้นสอนให้เด็กเก่งแทนที่จะสอนให้เด็กเป็นคนดี ประเด็นปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งเยาวชนในชาติเผชิญอยู่ในทุกวันนี้

(๒) วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒

ผู้วิจัยต้องการทราบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อเยาวชนในการทำความผิดคืออะไร จากการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยหลัก ๔ ประการคือ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านเยาวชนเอง

๑) ปัจจัยด้านสังคมส่งผลในด้านต่างๆ เช่น สภาพสังคมที่เป็นวัตถุนิยมมากไป คนนับถือคนรวยมากกว่าจะนับถือคนดี เพื่อนของเยาวชนมักมีการชักชวนกันไปทำในสิ่งที่ไม่ดีเช่นการทำผิดกฎหมาย ชุมชนที่อยู่อาศัยของเยาวชนอยู่ในชุมชนแออัดซึ่งมีคนและสิ่งผิดกฎหมายมากมาย การทำตัวของผู้ใหญ่ในสังคมไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน การไม่มีที่ว่างสำหรับศาสนาในสังคมปัจจุบันทำให้ระดับจิตใจที่มีศีลธรรมต่ำลง การขาดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนที่จริงจังและมีความต่อเนื่องทำให้การพัฒนาเยาวชนไม่เป็นระบบ การเข้าถึงสิ่งผิดกฎหมายและอบายมุขได้ง่าย ทั้งยาเสพติดอาวุธต่างๆ เยาวชนสามารถหาได้ไม่ยาก สื่อต่างๆ ทำให้เยาวชนรับรู้ทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดีเข้าไปในสมอง

ของเยาวชน และสังคมไม่มีเวทีที่จะให้บำเพ็ญประโยชน์ ทำให้เยาวชนไม่รู้จักทำดีเพื่ออะไรและเพื่อใคร

๒) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจส่งผลในด้านต่างๆ เช่น ความต้องการเงินปัจจัย ๔ ของเยาวชน ทำให้ เยาวชนยอมทำสิ่งเพื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งของเหล่านั้น ค่าครองชีพสูง เยาวชนต้องช่วยครอบครัวหาเงิน การเลี้ยงลูกแบบผลัดมือ เยาวชนขาดโอกาสได้รับรู้สิ่งดีๆ จากพ่อแม่ในการดำเนินชีวิต และการขาดโอกาสทำงาน ทำให้เยาวชนเลือกที่จะทำงานผิดกฎหมายซึ่งได้ค่าตอบแทนสูงกว่า

๓) ปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะการเลี้ยงลูก ทำให้เด็กเอาแต่ใจตัวเอง หรือเป็นคนขาดมั่นใจไปเลย ลักษณะของพ่อแม่ ที่ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้เยาวชน ปัญหาการเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว ทำให้เยาวชนเกิดความเครียดได้ อาชีพของพ่อแม่ เยาวชนเอาอย่างโดยไม่คำนึงว่าเป็นอาชีพที่ถูกหรือผิดกฎหมาย ความเหลื่อมล้ำของครอบครัว ทำให้เกิดการเปรียบเทียบกับครอบครัวอื่น และการปล่อยปละของพ่อแม่ ทำให้เยาวชนขาดที่พึ่ง จึงหันไปพึ่งพาเพื่อนและยาเสพติด

๔) ปัจจัยด้านเยาวชนส่งผลในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะของพันธุกรรมของเยาวชนซึ่งส่งผลโดยตรงต่อตัวเยาวชนจากภายในซึ่งไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ วุฒิภาวะที่ยังไม่พัฒนาเต็มที่ สำหรับเยาวชนในช่วงอายุนี้นี้ยังคงมีความคิดและพฤติกรรมเยี่ยงเด็กแม้ว่าร่างกายจะเติบโตก็ตาม วุฒิภาวะที่ยังไม่พัฒนาทำให้เยาวชนเดินหลงทางและทำในสิ่งที่ผิดได้ การคบเพื่อน เยาวชนจะทำตามที่คุณพ่อกับเพื่อน โดยไม่คำนึงว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี ปัญหาการเจ็บป่วยของเยาวชน ทำให้ผู้อื่นแสวงหาผลประโยชน์จากตัวเยาวชนโดยอาศัยจุดด้อยนี้ การทำตามการปฏิบัติตนของคนในครอบครัว เยาวชนไม่อาจหลีกเลี่ยงและปฏิบัติตามแม้สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งไม่ดี การขาดความภูมิใจในตัวเอง ทำให้เยาวชนไม่สามารถจัดการชีวิตตัวเองและจะสะท้อนออกมาในพฤติกรรมที่ไม่ดี การขาดแรงบันดาลใจ ทำให้เยาวชนใช้ชีวิตอยู่ไปวันๆ อย่างปราศจากเป้าหมายของชีวิต

(๓) วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓

ผู้วิจัยต้องการทราบวิธีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้าถึงเยาวชนมีวิธีการใดบ้าง และวิธีการขัดเกลาคติใจของเยาวชนจะทำได้อย่างไร ผู้วิจัยได้คำตอบที่ดีจากการวิจัยครั้งนี้คือ

๑) วิธีการประยุกต์หลักธรรม ทำได้โดยต้องทำการเปิดใจเยาวชนก่อน เพื่อให้เยาวชนยอมให้ธรรมะเข้าสู่จิตใจของเยาวชนง่ายขึ้น การสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจให้เยาวชน เพื่อให้เยาวชนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้นและให้ความร่วมมือทำกิจกรรมด้วย ใช้กิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ธรรมะผ่านกิจกรรมอย่างสนุกและมีสาระ การบวชสามเณร ซึ่งจะทำให้เยาวชนใกล้ชิดศาสนามากขึ้น และสามารถเปลี่ยนความคิดของเขาได้ การเข้าค่ายต่างๆ ทำให้เยาวชนมีโอกาสได้ปฏิบัติจริงและเพิ่มความน่าสนใจของกิจกรรมนั้น และการจัดกิจกรรม ”บวร” ซึ่งทำให้การสอนธรรมะให้กับเยาวชนมีความต่อเนื่องกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

๒) วิธีการขัดเกลาคติใจของเยาวชนทำได้โดยการใช้หลักธรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา มาสอนเยาวชน ก่อนอื่นต้องทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าใกล้ศาสนาด้วยการใช้นิทานและกิจกรรม สร้างสำนึกที่ดีให้เกิดกับจิตใจเยาวชนด้วยศีล ๕ หิริ โอตตัปปะ พรหมวิหาร ๔ ผูกให้เยาวชนได้ทำความดีทุกวันโดยใช้มงคล ๓๘ ศีล ๕ กระตุ้นให้เยาวชนมีความต้องการร่วมกิจกรรมศาสนา โดยใช้หลักศีล

๕ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ และอริยสัจ ๔ กระตุ้นให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างมีทิศทางและเป้าหมาย ใช้หลักอิทธิบาท ๔ การสร้างวินัยในการดำเนินชีวิตประจำวันด้วยไตรสิกขา เบญจศีล เบญจธรรม และสังคหวัตถุ ๔ สอนเยาวชนให้สำนึกบุญคุณคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ครูอาจารย์ ด้วยหลักของกตัญญูทเวที และวางแผนฟื้นฟูเยาวชนที่เคยทำผิดมาก่อน โดยใช้ศีล ๕ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ ความกตัญญู

(๔) วัตถุประสงค์ข้อที่ ๔

ผู้วิจัยต้องการทราบหลักธรรมที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของเยาวชน และขัดเกลาในด้านใด ผู้วิจัยได้หลักธรรมซึ่งก็คือทางดับทุกข์ ๑๐ หลักธรรม คือ เบญจศีลและเบญจธรรมใช้ควบคุมความประพฤติทางกายและวาจา อริยสัจ ๔ เพื่อค้นหาและแก้ปัญหาของตน มรรค เพื่อการดำรงตนเป็นคนดีและให้ผู้อื่นยอมรับ ธรรมโลกบาลใช้ยับยั้งใจและช่วยระงับการกระทำที่ไม่ดี พรหมวิหาร ๔ นำมาซึ่งความมีน้ำใจและความเป็นที่รักแก่ผู้พบเห็น อิทธิบาท ๔ ใช้สร้างความมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จในการทำงาน กตัญญูทเวที เพื่อสร้างความสำนึกถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณ สังคหวัตถุ ๔ ช่วยสร้างความกลมเกลียวในหมู่คณะ ไตรสิกขา ใช้เป็นการฝึกและจัดระเบียบวินัยแบบแผนชีวิต และปัญญาวุฒิธรรม เพื่อสร้างความเจริญงอกงามแห่งปัญญา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบกลยุทธ์ในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทยผ่านกลยุทธ์ย่อยทั้ง ๔ กลยุทธ์ ได้แก่

๑. การอยู่ร่วมกับเพื่อนๆและบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข
๒. การสั่งสอนให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี
๓. การสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนและค่านิยมที่ถูกต้อง
๔. การปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฎกติกาของสังคม (กฎหมายบ้านเมือง)

กลยุทธ์ทั้ง ๔ นี้ เป็นกลยุทธ์ที่ใช้พัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย เพราะกลยุทธ์แต่ละกลยุทธ์มีเป้าหมายที่แตกต่างกันดังนี้ เป้าหมายของกลยุทธ์ที่ ๑ คือ การปลูกฝังความคิดให้เยาวชนเล็งเห็นคุณความดีของคนมากกว่าความชั่วร้าย เป้าหมายของกลยุทธ์ที่ ๒ คือ การทำให้เยาวชนเป็นคนดีของสังคม เป้าหมายของกลยุทธ์ที่ ๓ คือ การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น และเป้าหมายของกลยุทธ์ที่ ๔ คือ การส่งเสริมให้เยาวชนมีความก้าวหน้าในชีวิต วัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อนี้เป็นการรวบรวมหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและกลยุทธ์ที่ใช้พัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย

ผู้วิจัยได้หาคำตอบมาตอบโจทย์ที่ตั้งไว้ในการวิจัยนี้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง ๔ ข้อ

๕.๒ อภิปรายผล

การแก้ปัญหาของเยาวชนอาจจะไม่มีสูตรสำเร็จที่สามารถแก้ปัญหาของเยาวชนได้เบ็ดเสร็จอย่างเช่นเยาวชนที่ติดยาเสพติด บางครั้งต้องใช้กฎหมายที่เข้มแข็งและเข้มงวดเข้ามาช่วยด้วย ต้องมีการปรับเปลี่ยนกรอบความคิดของเยาวชน ต้องทำให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิ กระบวนการแก้ปัญหา

ต้องทำในหลายมิติไปพร้อมๆ กัน ชุมชนต้องมีความรับผิดชอบต่อสมาชิกของชุมชนโดยทำให้เกิด
ประชาสังคม และดูแลตัวเองได้ คนที่เป็นแบบอย่างในสังคมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีมีสัมมาทิฐิ
พระพุทธศาสนาจึงควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทำร่วมกับคนในสังคมโลก เพื่อฟื้นฟูความคิดด้าน
คุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน

พระพุทธเจ้าได้แบ่งคนออกเป็น ๔ จำพวกหรือบัว ๔ เหล่าตามระดับสติปัญญาของแต่ละ
คน หากเราจำแนกเยาวชนกับคนที่ก้าวพลาด เป็นรายบุคคลจะเสียเวลามากในการอบรมสั่งสอน
เยาวชน จึงจำเป็นต้องแบ่งกลุ่มเยาวชนออกเป็น ๔ กลุ่มก่อนคือ

๑. กลุ่มมืออาชีพ หมายถึงเยาวชนที่มีการทำความผิดซ้ำซาก ใช้หลักศาสนาอย่างเดียวใน
การอบรมอาจไม่เพียงพอ มาตรการอื่นๆ ทางกฎหมายอาจจำเป็นต้องมาใช้ร่วมด้วย

๒. กลุ่มพอที่จะแก้ไขได้ หมายถึงเยาวชนที่กระทำความผิดแต่อาจไม่บ่อยนักหรือเป็นการ
กระทำผิดที่ไม่รุนแรงมากเกินไป อาจต้องใช้โปรแกรมสำหรับแก้ไขเยาวชนโดยเฉพาะในการแก้ไข

๓. กลุ่มที่แก้ไขได้ หมายถึงเยาวชนที่ไปตามเพื่อน เพื่อนชวนไปทำความผิด เป็นการ
กระทำความผิดเป็นครั้งแรก

๔. กลุ่มที่ไม่ต้องแก้ไข หมายถึงเยาวชนที่เป็นคนดีอยู่แล้ว เพียงแค่ก้าวพลาดไปกระทำ
ผิด เช่นเยาวชนที่หารายได้เพิ่มให้ครอบครัวอย่างผิดๆ เช่น การจำหน่ายแผ่นซีดีเพลงหรือภาพยนตร์
ที่มีลิขสิทธิ์คุ้มครอง เป็นต้น

ในการแก้ไขเด็กในกลุ่มที่ ๓ และ ๔ เพียงแค่ปรับเปลี่ยนทัศนคติ โดยใช้หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาอบรม จัดให้เด็กได้อยู่กับพ่อแม่ที่บ้าน ส่วนเด็กในกลุ่มที่ ๑ และ ๒ ต้องสร้างวินัย
และสร้างความรับผิดชอบให้เด็กควบคู่ไปกับการนำเอาศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ซึ่ง
น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่ดีและหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับกลุ่ม
เยาวชนมีอยู่หลายหลักธรรม ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ดูแลฝึกอบรมเยาวชน ควรเลือกให้เหมาะกับปัจเจกบุคคล

การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนก็คือการยกสถานะจิตใจให้สูงขึ้น ให้เด็กมีส่วนร่วม เด็ก
ต้องมีพี่เลี้ยงที่จะช่วยเหลือความคิดของเขา เด็กจะคิดดีทำดีและมีขบวนการจัดการที่ดี พี่เลี้ยงซึ่ง
หมายถึง พ่อแม่ ครู เพื่อน และผู้ใหญ่รอบข้างต้องตอบสนองความคิดของเด็กด้วยการทำดีให้เด็กดู
เช่น พ่อจะไม่ระเบิดอารมณ์ต่อเยาวชน ต้องมีการควบคุมอารมณ์ได้ เด็กเกิดการเรียนรู้ การกระทำ
ของผู้ใหญ่ต้องตอบโจทย์ ๓ ข้อที่เป็นข้อเรียกร้องของเด็กได้ คือ

๑. เด็กต้องการได้รับความรักและความไว้วางใจด้วยสัมพันธ์ภาพที่ดี ได้รับความไว้วางใจ
ไม่แส่สรงจากคนรอบข้าง คนในครอบครัว พ่อแม่ ครู เพื่อน

๒. เด็กต้องการอยู่บนความคาดหวังที่เหมาะสมของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักที่จะรับฟังเด็ก
และรับรู้ความต้องการของเด็ก พ่อแม่ ครู ควรเป็นผู้ฟังที่ดี

๓. เด็กต้องการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณค่า เช่น พระธรรมวิทยากรมาเทศน์อยู่ฝ่ายเดียว เด็ก
ไม่มีโอกาสพูด ความต้องการก็ไม่ได้ถูกรับรู้ การนำหลักธรรมมาสู่ชีวิตของเยาวชนก็จะเป็นการสื่อสาร
เพียงทางเดียว ซึ่งจะได้ผลน้อยกว่าการให้เด็กมีโอกาสในการมีส่วนร่วมด้วย

การพัฒนาความคิดของเยาวชน ทำได้โดยการชักกลไกเชิงลบกับเยาวชนโดยทำให้
เยาวชนได้ตระหนักรู้ถึงผลเสียจากการกระทำผิดของเขา และให้เยาวชนรู้ว่ามีกลไกเชิงบวกที่สามารถ
แก้ปัญหาให้เขาได้ กลไกเชิงบวกจะประครองชีวิตเขาได้ หากกลไกเชิงบวกไม่มีประสิทธิภาพ เยาวชน

จะกลับไปเรียนรู้สิ่งที่ผิดสิ่งที่เลวอีก ดังนั้น ผู้ที่มีหน้าที่ในการแก้ไขความคิดของเยาวชนจะต้องเป็นคน
คนที่เข้าใจเยาวชน เข้าถึงเยาวชน และพัฒนาเยาวชน ต้องทำให้เด็กยอมเปิดใจให้เข้าไปแก้ไขจิตใจ
และความคิดของเขา โดยธรรมชาติเยาวชนมีความดีอยู่ในตัวด้วยกันทุกคน ถ้าพลิกวิกฤตให้เยาวชน
ได้ เยาวชนก็จะ ปฏิบัติธรรมได้ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจะเป็นทางหนึ่งช่วยให้หลุดพ้นสิ่งไม่ดี
ทั้งหลายได้ ทำให้เยาวชนได้ตกผลึกความคิดของตน ปัจจัยอื่นๆ ผลักดันให้เยาวชนกระทำความผิด
เช่น คนรัก เพื่อนหรือแม้แต่คนในครอบครัว การชักชวนให้เสพหรือค้ายาเสพติด ความโลภ โทสะทำ
ให้ทะเลาะวิวาทกัน เยาวชนที่ติดเกมอาชญากรรม เลียนแบบเกมไปฆ่าคนตาย อยากลองเรื่องยาเสพ
ติด เรื่องเพศสัมพันธ์ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยจากกลไกเชิงลบทั้งสิ้น จะเห็นว่าแรงปะทะจากกลไก
เชิงลบมีความแรงมาก ดังนั้นแรงต้านจากกลไกเชิงบวกจึงจำเป็นต้องมีมากพอที่จะต้านทานสิ่งเร้า
ทั้งหลายจากกลไกเชิงลบ การเอาทุกข์และปัญหาตั้งเป็นศูนย์กลางแล้วใช้หลักอริยสัจ ๔ แก้ปัญหา
จะช่วยให้เยาวชนสามารถมองเห็นตั้งแต่ตัวปัญหา สิ่งที่ทำให้เกิดปัญหา ทางแก้ปัญห และสิ่งที่จะใช้
แก้ปัญหของเยาวชนเอง จากที่อภิปรายมาทั้งหมดนั้น ทำให้งานวิจัยนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของการ
วิจัย ทราบถึงประเด็นปัญหาของเยาวชน ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อเยาวชนให้กระทำความผิด วิธีการที่
เข้าถึงปัญหาพร้อมทั้งการแก้ปัญห และหลักธรรมที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหของเยาวชน หลัก
ทฤษฎีต่างๆ ทำให้เห็นภาพของปัญหาเยาวชนได้ชัดเจน เยาวชนที่สามารถควบคุมความคิดของตนเองให้
อยู่กับความดีก็จะปฏิบัติดี ส่วนเยาวชนที่ไม่สามารถควบคุมความคิดและอารมณ์ของตนเองก็จะ
กระทำความผิดได้ จากการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า เยาวชนในช่วงอายุ
๑๕-๑๘ ปีเป็นช่วงที่วุฒิภาวะยังไม่พัฒนาเต็มที่ การขาดความยับยั้งชั่งใจและหลงต่อคำยุยงของเพื่อน
เยาวชนก็จะกระทำความผิดได้ แต่ถ้าเยาวชนที่สามารถยับยั้งความอยากของตนก็จะทำให้เยาวชนรายนั้น
ไม่กระทำความผิด พลเมืองดีจะทำงานมีอาชีพซื่อตรง ขยันขันแข็ง และช่วยในการพัฒนาประเทศทาง
เศรษฐกิจและประชาธิปไตยนั้น เป็นผู้ที่มีจิตลักษณะที่สำคัญ ๘ ประการ คือส่วนที่เปรียบเหมือนเป็น
รากและลำต้นของต้นไม้จริยธรรม^๑ จากทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก เยาวชนในช่วง
๑๕-๑๘ ปี นั้นจะอยู่ในระดับที่ ๒ คือ ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ทางสังคม (Conventional
Morality Level) เยาวชนจะแสดงพฤติกรรมตามเกณฑ์ของสังคมที่ตนอยู่ ทำตามความคาดหวังของ
พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เยาวชนจะไม่คำนึงถึงผลตามมาที่จะเกิดแก่ตนเอง แต่คำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น
มีความคาดหวังและการยอมรับในสังคม เยาวชนจะแสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับของ
กลุ่ม ทำให้ผู้อื่นพอใจ และยกย่องชมเชย บุคคลจะไม่ค่อยมีความเป็นตัวของตัวเอง มักคล้อยตามการ
ชักจูงของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดของพียาเจต์^๒ ได้ข้อสรุปว่าธรรมชาติ
ของมนุษย์มีพื้นฐานติดตัวตั้งแต่กำเนิด ๒ ชนิด คือ การจัดและรวบรวม (Organization) และการ

^๑ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน, **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม**, การวิจัยและการพัฒนาบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๓), หน้า ๙๖ - ๙๗.

^๒ จิตวิทยาพัฒนาการ, จิตวิทยาพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น, แหล่งที่มา:

http://www.baanjomut.com/library_๒/extension-๑/concepts_of_developmental_psychology/0๕_๓.html [๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖].

^๓ เรื่องเดียวกัน.

ปรับตัว (Adaptation) ซึ่งมนุษย์มีการซึมซับหรือดูดซึมประสบการณ์ใหม่เข้าสู่โครงสร้างของสติปัญญา (Cognitive structure) หลังจากมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ความคิดของเยาวชนจะเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมที่เยาวชนสัมผัส มาสโลว์^๕ เห็นว่าเยาวชนส่วนใหญ่จะมีครบใน ๒ ความต้องการแรก บางรายอาจมีความต้องการที่ ๓ จากพ่อแม่ซึ่งอาจไม่มีเวลาหรือไม่สามารถให้ความรักกับลูกได้เนื่องจากเศรษฐกิจที่รัดตัว เยาวชนจึงโยยหาสิ่งเหล่านี้จากผู้อื่น และเพื่อนเป็นคนที่เยาวชนเข้าหา นอกจากนี้เยาวชนยังต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากเพื่อน บางครั้งเยาวชนอาจกระทำบางสิ่งเพียงให้เพื่อนยอมรับหรือยกย่อง แม้สิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ผิดก็ตาม ก็เชลล์^๖ เห็นว่าวุฒิภาวะของเยาวชนไม่ได้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางร่างกาย เยาวชนจะมีความเจริญเติบโตทางร่างกายมาก แต่ไม่ได้หมายความว่าร่างกายเติบโตวุฒิภาวะจะเติบโตไปด้วย พ่อแม่มักเข้าใจว่าลูกโตแล้ว ไม่ต้องดูแลมากเหมือนตอนเล็กๆ ก็ได้ ความคิดเช่นนี้เป็นความคิดที่เข้าใจผิด เพราะวุฒิภาวะของเด็กจะยังไม่พัฒนาเป็นผู้ใหญ่แม้ว่าร่างกายจะสูงใหญ่ก็ตาม สิ่งนี้ทำให้เยาวชนถูกละเลยและปล่อยปละจากพ่อแม่ของเยาวชน สัมพันธภาพระหว่างบุคคล โครงสร้างบุคลิกภาพเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล^๗ เยาวชนจะมีการสร้างภาพของตนเองและรับรู้ตนเอง เยาวชนอยู่ในช่วงอายุ ๑๓-๒๐ ปีซึ่งจะมีปัญหามากมาย เช่น ปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ปัญหาการใช้สารเสพติด ปัญหาบุคลิกภาพ ปัญหาทางเพศ อาการพฤติกรรมเกราะ ช่วงนี้เป็นช่วงแห่งความสับสน เยาวชนที่เลือกเดินทางดีก็จะดีไป แต่เยาวชนที่เลือกทางเดินผิดจะเสียเวลาและอาจเสียอนาคตหากกระทำผิดมาก ช่วงนี้เป็นช่วงที่สับสนมากสำหรับเยาวชน พ่อแม่ควรเป็นพี่เลี้ยงดูแลลูกอย่างใกล้ชิดอย่าให้ลูกเดินทางได้ สตีเวน บริกส์ทำให้เข้าใจว่า สาเหตุบางอย่างมาจากสังคมภายนอก และบางอย่างมาจากตัวเยาวชนเอง^๘ บางครั้งสังคมมีส่วนอย่างมากที่ทำให้เยาวชนกลายเป็นอาชญากร อย่างเช่นการตราหน้าผู้ที่เคยทำความผิดมาครั้งหนึ่งจะต้องเป็นคนเลวตลอดไป ทำให้เยาวชนที่ก้าวพลาดไปต้องกลายเป็นผู้ผิดไปตลอดกาล ผู้ใหญ่ฟังเข้าใจและให้อภัยเยาวชนที่ก้าวพลาดไป บางครั้งเยาวชนที่ปล่อยให้แรงจูงใจทางลบมาทำลายกำลังใจของตน^๙ จะเป็นคนที่ไม่พร้อมที่จะทำอะไรให้คนอื่นหรือสังคม ชั่วร้ายอาจส่งผลให้ทำในสิ่งที่ผิดสิ่งที่ไม่ดีด้วย การเข้าใจเยาวชนถึงสาเหตุการกระทำผิด และหากเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเยาวชนนั้น จะทำให้สามารถได้เด็กดีๆ กลับคืนให้กับสังคม

สำหรับกลยุทธ์ทั้ง ๔ กลยุทธ์ที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้นั้นมีความสอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยที่ศึกษามาในบทที่ ๒ ดังนี้

^๕ จิตวิทยาพัฒนาการ, จิตวิทยาพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น, แหล่งที่มา:

http://www.baanjomut.com/library_๒/extension๑/concepts_of_developmental_psychology/0๕_๒.html [๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖].

^๖ สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, การพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเน้นเด็กเป็นสำคัญ (โครงการปีที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), หน้า ๓๕.

^๗ ศรีเรือน แก้วกังวาล, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม ๒) วัยรุ่น-วัยสูงอายุ, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗๐-๗๓.

^๘ รองศาสตราจารย์ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, ทฤษฎีอาชญาวิทยา, ชุติชาภุมมาอาญา. และอาชญาวิทยา, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า ๓๑-๓๒.

^๙ นพ.ประยุทธ์ เสรีเสถียร, เอกสารประกอบการบรรยาย “แรงจูงใจ”(๒๕๕๔).

กลยุทธ์ที่ ๑ การอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ และบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข เป้าหมายของกลยุทธ์นี้คือการปลูกฝังความคิดให้เยาวชนเล็งเห็นถึงคุณค่าของคนมากกว่าความร่ำรวย กลยุทธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา ของเยาวชนผู้กระทำผิดชายและหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง”^๙ ที่กล่าวไว้ว่าสถาบันครอบครัวควรมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่เด็กโดยเฉพาะด้านจริยธรรม สถาบันการศึกษาควรมีบทบาทในการให้ความรู้ และช่วยครอบครัวขัดเกลาเด็กโดยการ ปลูกฝังค่านิยมที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมให้กับเด็ก ควรปรับปรุงกฎหมายที่ให้อำนาจแก่พนักงานคุมประพฤติร่วมกับตำรวจในการจับกุม และภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันที่จะเข้าไปดำเนินการจัดระเบียบชุมชน การให้บริการของพนักงานคุมประพฤติควรมีการนำความรู้ทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้ให้มาก การแก้ปัญหาวิธีนี้จะช่วยให้เยาวชนสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ดีในสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยด้านความสัมพันธ์ของคุณธรรมและจริยธรรม^{๑๐} ที่กล่าวว่า การขาดจริยธรรมของเยาวชน สืบเนื่องจากเด็กถูกบังคับโดยระบบการศึกษาที่มุ่งการแข่งขันเพื่อให้ตนเองมีโอกาสเรียนต่อสูงขึ้นในระบบการศึกษาแบบแพ้คัดออก สังคมเราทุกวันนี้เต็มไปด้วยคนเก่งแต่ไร้คุณธรรม นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยว่าการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยและความไม่เหมาะสมของละแวกบ้านจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมากกว่าแรงผลักดันที่เกิดจากครอบครัวและแรงผลักดันทางด้านโอกาสในการกระทำผิด เมื่อทราบต้นเหตุของการกระทำผิดจึงต้องหาทางป้องกัน เยาวชนจะได้ไม่กระทำผิดและสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้

กลยุทธ์ที่ ๒ การสั่งสอนให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมายทำให้เยาวชนเป็นคนดีของสังคม กลยุทธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเรื่องการศึกษาการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ^{๑๑} ที่พบว่าการสั่งสอนศีลธรรมให้นักเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากได้ร่วมกิจกรรมสวดมนต์ตอนเช้า อบรมศีลธรรมในช่วงเรียน และการตักบาตรประจำปี สิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้มากที่สุด คือ นิทาน และวีดิทัศน์ ประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้

^๙ เกษวรงค์ จิณะแสน, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมประพฤติใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๐} ดวงเดือน พันธุมนาวิน. แนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กวัย ๓-๖ ขวบ, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑๖.

^{๑๑} Kyle Crowder, Jay Teachman. (2004). Do Residential Conditions Explain the Relationship Between Living Arrangements and Adolescent Behavior?. *Journal of Marriage and Family*. 66:3; pp.721-738.

^{๑๒} อภิชา แดงจำรูญ, การศึกษาการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพฯ, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้าบทคัดย่อ.

เหมาะสมกับวัย ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถแยกแยะถูกผิดชั่วดีได้ การสอนศีลธรรมให้นักเรียนจะช่วยให้เยาวชนมีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดีได้ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย^{๑๓} ที่ว่าการขาดการดูแลที่ดีจากครอบครัวจะเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นการกระทำผิดต่างๆ โครงสร้างของครอบครัวจะมีความสัมพันธ์ต่อความรุนแรงในการเข้าร่วมการกระทำความผิดและการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อเป็นเช่นนั้น การป้องกันปัญหาที่ต้นเหตุย่อมจะช่วยให้เยาวชนมีแนวคิดที่ดีได้และเป็นคนดีของสังคมได้

กลยุทธ์ที่ ๓ การสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนและค่านิยมที่ถูกต้องโดยมีเป้าหมายสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น กลยุทธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยด้านความสัมพันธ์ของคุณธรรมและจริยธรรม^{๑๔} ที่กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมให้แก่เยาวชน อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการทำความดี ละเว้นชั่วได้อย่างจริงจัง แต่จริยธรรมเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ดี ถูกต้อง โดยมีคุณธรรมที่ได้สะสมอยู่ในใจเป็นรากฐาน การอบรมจริยธรรมให้กับเยาวชนตั้งแต่วัยเยาว์จะทำให้ความคิดที่ดีอยู่ในสมองของเยาวชนตลอดไป โดยจริยธรรมมีความสำคัญคือ ช่วยให้การประพฤติปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างอันดี โดยมีพื้นฐานจากคำสั่งสอนทางศาสนาที่ขุมนุมนั้นยึดถือ งานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย^{๑๕} การสร้างแนวทางของการกระทำผิดจะมีสอง คือ พฤติกรรมการทำผิดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก และพฤติกรรมการกระทำผิดที่เกิดขึ้นระหว่างที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว งานวิจัยนี้ทำให้ทราบแนวทางการกระทำผิดของเยาวชน ซึ่งหากสามารถแก้ปัญหาที่ต้นเหตุจะช่วยให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีและไม่ไปกระทำความผิดได้ในอนาคต

กลยุทธ์ที่ ๔ การปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฎกติกาของสังคม (กฎหมายบ้านเมือง) โดยมีเป้าหมายส่งเสริมให้เยาวชนมีความก้าวหน้าในชีวิต กลยุทธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด”^{๑๖} ที่กล่าวถึงสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนว่า เยาวชนไม่ตระหนักว่าการเสพเป็นการกระทำความผิดกฎหมาย เยาวชนจะกลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนกลุ่มที่เสพยา เยาวชนขาดโอกาสในการเข้ารับการดูแลรักษาบำบัดฟื้นฟูอย่างถูกต้อง ขาดระบบสังคมที่มีประสิทธิภาพคอยช่วยเหลือ ครอบครัวผู้ปกครองมีการศึกษาน้อยไม่ทราบวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง ขาดแรงจูงใจที่จะเลิกเสพ ไม่ตั้งใจจะเลิกเสพอย่างจริงจัง สังคมไม่ยอมรับและไม่ให้อีก หากเราสามารถจัดปัจจัยเหล่านี้ไปได้ เยาวชนจะสามารถประกอบ

^{๑๓} Crystal L. Murry et al. 2006. Juvenile Delinquency and Family Structure: Links to Severity and Frequency of Offending. The University of Alabama McNair Journal ; pp.87-98.

^{๑๔} อ้างแล้ว.

^{๑๕} Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2001). Childhood predictors differentiate life-course persistent and adolescence-limited antisocial pathways among males and females. Development and Psychopathology. 13; pp.355-375.

^{๑๖} ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา คุณารักษ์, “การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด : กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน”, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ ๙, ฉบับที่ ๒, (พฤศจิกายน ๒๕๕๔-มีนาคม ๒๕๕๕): หน้า ๑๗๐-๑๗๑.

อาชีพ สุจริตได้และจะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ สังคมจะได้เยาวชนที่ดีมีความก้าวหน้าในชีวิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย^{๑๗} ที่ว่าปัจจัยที่สามารถใช้ในการป้องกันพฤติกรรมกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม การมีความรักความผูกพันต่อโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมละแวกบ้านที่อยู่อาศัย เมื่อเยาวชนมีความรักความผูกพันกับชุมชนของเยาวชนจะปฏิบัติตามกติกาของสังคมนั้น และจะทำสิ่งดีเพื่อชุมชน เยาวชนย่อมพบกับความก้าวหน้าในชีวิต

งานวิจัยชิ้นนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ที่ศึกษามา เช่น การคบเพื่อนเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่ส่งผลกระทบให้เยาวชนกระทำความผิดได้ตามงานวิจัย^{๑๘} Understanding sexual assault on the college campus คำนิยมผิดๆ และแรงสนับสนุนจากเพื่อนที่ชื่นชอบในการกระทำผิดมีผลต่อการกระทำผิดทางเพศ^{๑๙} การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม, ครอบครัวมีความขัดแย้งและมีความแตกแยก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นบ่อเกิดลักษณะของเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดอย่างรุนแรง คือสถานภาพความสัมพันธ์ของพ่อแม่จะนำไปสู่การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั่นเอง^{๒๐} เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอื่นๆ ที่ได้ศึกษามา มีผลลัพธ์ไปทิศทางเดียวกับงานวิจัยชิ้นนี้

การแก้ปัญหาเยาวชนต้องทำแบบบูรณาการ ต้องมีการสอดประสานตั้งแต่ระดับชาติลงมาหน่วยงานหลักที่มีส่วนในการพัฒนาจริยธรรมให้เยาวชนจึงเป็นบุคคลใน ๓ ระดับที่จะต้องช่วยกันทำเพื่อพัฒนาให้เยาวชนเป็นคนดีของสังคมและมีส่วนในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต บุคคล ๓ ระดับได้แก่ ระดับสังคม ระดับครอบครัว และระดับตัวเยาวชน ดังนี้

๑. ระดับสังคม เน้นการสอนให้เป็นคนดีมากกว่าเป็นคนเก่งในโรงเรียน เพิ่มศักยภาพของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้มีการประสานงานระหว่างบ้านกับชุมชน และสนับสนุนให้เยาวชนทำงานที่สุจริต

๒. ระดับครอบครัว พ่อแม่จำเป็นต้องให้เวลากับลูกมากขึ้น มีการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างพ่อแม่ลูกในทางศาสนา มีบุตรเมื่อพร้อม และสนับสนุนลูกให้เรียนจบการศึกษาระดับ

^{๑๗} Jean M. Gerard & Cheryl Buehler. (2004). **Cumulative Environmental Risk and Youth Maladjustment: The Role of Youth Attributes**, University of North Carolina at Greensboro, pp.2-30.

^{๑๘} Schwartz, M. D., DeKeseredy, W.S., Tait, D. & Alvi, S. (2001). Male peer support and a feminist routing activities theory: Understanding sexual assault on the college campus. *Justice Quarterly*, 18; pp.629-649.

^{๑๙} Alarid et al. (2000). Gender and Crime among Felony Offenders: Assessing the Generality of Social Control and Differential Association Theories 2000. **Journal of Research in Crime and Delinquency** Vol. 37, No. 2; 171-199.

^{๒๐} Patterson, G. R., DeBaryshe, D. & Ramsey, E.(1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *American Psychologist*, 44; pp.329-335.

๓. ระดับตัวเยาวชน เยาวชนควรฝึกตนให้ทำความดีทุกวันโดยการยึดหลักธรรม ศึกษาให้จบการศึกษาภาคบังคับ หมั่นทำกิจกรรมทางทางศาสนา เลือคบเพื่อนที่มีอาชีพสุจริต มีพฤติกรรมดี และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว

ในงานวิจัยนี้ได้เสนอกลยุทธ์ในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไว้ ๔ ทาง ได้แก่ กลยุทธ์ในการอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ และบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่งจะช่วยปลูกฝังความคิดให้เยาวชนเล็งเห็นถึงคุณค่าของคนมากกว่าความร่ำรวย ในการสั่งสอนให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนเป็นคนดีของสังคม ในการสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนและค่านิยมที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนให้มากขึ้น และในการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฎกติกาของสังคม (กฎหมายบ้านเมือง) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีความก้าวหน้าในชีวิต ทั้ง ๔ กลยุทธ์นี้จะช่วยเยาวชนมีจริยธรรมมากขึ้น และเป็นเยาวชนคนดีของชาติ สามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมได้ และพร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของประเทศต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย” ผู้วิจัยได้ค้นพบสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์อย่างมาก จึงเสนอเป็นข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ได้อ่านงานวิจัยชิ้นนี้ไว้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในระดับนโยบาย รัฐบาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินการหลัก ในกระบวนการพัฒนาใดๆ หากขาดซึ่งการให้ความสนับสนุนจากภาครัฐ กล่าวได้ว่ากระบวนการนั้นจะทำให้สำเร็จลุล่วงย่อมจะยากลำบาก รัฐบาลต้องเห็นความสำคัญในการพัฒนาเยาวชน ซึ่งเขาเหล่านี้จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า ดังนั้นเมื่อยังเป็นเยาวชนๆ พึงได้รับความคุ้มครองตลอดจนการได้รับการอบรมสั่งสอนสิ่งดีๆ รัฐบาลพึงวางนโยบายการพัฒนาเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลงนโยบายแม้เปลี่ยนรัฐบาล ทำการออกกฎหมายการป้องกันการหลอกล่อใช้เยาวชนทำงานผิดกฎหมายแทนผู้ใหญ่ทำการ

ปรับปรุงหลักสูตรในโรงเรียนให้เพิ่มวิชาและคำสอนของศาสนาพุทธ เปิดเวทีสาธารณะเพื่อคนที่ทำดีเพื่อความดี มาใช้เพื่อการสร้างภาพ และประสานความร่วมมือกับสื่อต่างๆ ในการสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนด้วยการบรรยายการที่ส่งเสริมจริยธรรมให้มากขึ้น ผู้วิจัยเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑. การปรับแก้กฎหมาย สิ่งแรกที่รัฐบาลต้องรับทำก็คือการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ให้มีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่บัญญัติโทษของผู้ที่ละเมิดเยาวชน ในด้านสิทธิมนุษยชน ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ กฎหมายที่จะเอาผิดกับผู้ใหญ่ที่หลอกล่อประโยชน์จากเยาวชนจะต้องแรงและเข้มงวด การออกกฎหมายเอาผิดกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ปล่อยปละละเลยเยาวชนให้ไปก่ออาชญากรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ เยาวชนเห็นว่าการทำผิดของเยาวชนไม่ถือเป็นความผิดของพ่อแม่ ในขณะที่พ่อแม่เห็นว่าควรถือเป็นความผิดของพ่อแม่ หากมีกฎหมายการเอาผิดกับผู้ปกครองหากเยาวชนกระทำความผิด จะทำให้เยาวชนกลัวที่จะกระทำความผิดเพราะพ่อแม่ผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดชอบด้วย ปริมาณของเยาวชนที่กระทำความผิดจะได้

ลดน้อยลง เมื่อมีกฎหมายรองรับต้องมีการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลและมีความต่อเนื่องของการบังคับใช้กฎหมายนั้น

๒. การทำแผนพัฒนาแห่งชาติ จากที่ผ่านมาประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหลายฉบับ แต่ไม่มีการเน้นจริยธรรมของการพัฒนาเยาวชน การที่ไม่มีแผนรองรับการพัฒนาเยาวชน ทำให้เยาวชนขาดเข็มทิศในการดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ หากเศรษฐกิจเติบโตสิ่งที่จะเกิดตามมาก็คือความเจริญทางวัตถุซึ่งจะเจริญสวนทางกับความเจริญทางจิตใจมนุษย์ คนในชาติจะเน้นวัตถุนิยมมาก ซึ่งเป็นปัจจัยหลักตัวหนึ่งที่ทำให้เยาวชนกระทำผิดดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๔ การพัฒนาจิตใจการยกระดับจิตใจของคนในชาติเป็นเรื่องสำคัญ และควรทำตั้งแต่เด็กยังอยู่ในวัยเยาว์ หากปล่อยให้เติบโตขึ้นมาโดยไม่มีศีลธรรมขัดเกลาจิตใจ เยาวชนที่เลือกทางเดินผิดจะเติบโตเป็นอาชญากรได้ หรือเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ด้อยคุณภาพ ไม่สามารถเป็นแรงพัฒนาชาติ การมีแผนพัฒนาแห่งชาติต้องอยู่นอกเหนือการเมือง ไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะได้เป็นรัฐบาล แผนพัฒนาเยาวชนควรได้รับการพัฒนาต่อเนื่องไม่หยุดชะงักเพียงเพราะแผนพัฒนานั้นแผนของพรรคการเมืองอื่น หากเป็นเช่นนั้น ผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานจะเกิดความสับสนได้ ผู้ที่ได้รับผลเสียก็คือเยาวชนของชาติ แผนพัฒนาเยาวชนต้องทำอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้ใช้เป็นเข็มทิศนำทางชีวิตให้เยาวชนไปจนเยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่

๓. การแก้ปัญหาปากท้อง การที่ประเทศมีระบบเศรษฐกิจเป็นแบบทุนนิยม ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจเน้นผลกำไร การพัฒนาบางอย่างอาจเป็นการสูญเสียทรัพยากรบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรมนุษย์ไปด้วย เช่น การสร้างศูนย์การค้าขนาดใหญ่จำนวนมาก แนนอนสิ่งที่ได้คือการลงทุนที่นำผลกำไรมาให้กับผู้ลงทุน รัฐบาลได้เงินภาษีจากธุรกิจเหล่านี้ ภาพลักษณ์ประเทศทันสมัยเสมอนานาชาติ แต่การที่เยาวชนใช้สถานที่เหล่านี้เป็นที่พบปะกันหรือมั่วสุมกันทั้งในและนอกเวลาเรียน หรือนักเรียนแข่งกันมีสินค้าใหม่ๆ ทันสมัย ย่อมก่อให้เกิดความอยากได้อะไรของเยาวชน การซื้อของที่เกินปัจจัย ๔ ย่อมทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวได้ พ่อแม่หาเงินมาไม่ทันให้ลูกใช้สอย แต่ความใจเร็วใจร้อนของเยาวชนไม่สามารถรอได้ บางครั้งเยาวชนจึงกระทำความผิดเพียงเพื่อให้ได้สิ่งของเหล่านั้น ปัญหานี้เป็นปัญหาที่ทำลายรัฐบาลที่จะแก้ปัญหาปากท้องของคนในชาติ หากทุกคนสามารถดำเนินชีวิตด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ปัญหาปากท้องของประชาชนย่อมลดน้อยลง

๔. การสร้างบุคลากร การที่เยาวชนกระทำผิดปะหละหลายหมื่นคน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเยาวชนไม่เคยมีโอกาสดูสัมผัสกับหลักธรรมทางศาสนา เยาวชนรู้สึกว่าการเรียนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นเรื่องน่าเบื่อ ส่งผลให้ไม่ตั้งใจเรียนเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สาเหตุหนึ่งมาจากผู้สอนไม่สามารถสอนศาสนาให้ถึงแก่นของศาสนา ไม่สามารถถ่ายทอดให้เยาวชนรับรู้หลักธรรมทั้งหลายที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่สามารถสอนให้เยาวชนประยุกต์ใช้หลักธรรมให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเยาวชนและบุคคลรอบข้าง การสร้างบุคลากรด้านศาสนาจึงเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้การสอนศาสนาไม่ใช่เรื่องที่น่าเบื่อสำหรับเยาวชนอีกต่อไป

๕. การวางแผนระยะยาว การวางแผนระยะยาวเสมือนการสร้างกรอบให้เยาวชนเดิน การที่เยาวชนสามารถเดินในกรอบที่ผู้ใหญ่วางไว้ไม่ใช่การจำกัดสิทธิเด็ก ไม่ใช่การทำให้เยาวชนขาดความคิดสร้างสรรค์ แต่กรอบที่วางไว้ให้เยาวชนเป็นกรอบแห่งศีลธรรม เยาวชนต้องได้รับการ

แนะนำและนำทางให้ไปในทางที่ดี การวางแผนพัฒนาจริยธรรมเยาวชนต้องทำเป็นขั้นเป็นตอนและเป็นแผนระยะยาว ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาทางร่างกายของเด็กในแต่ละช่วงอายุจะมีความแตกต่างกัน ความต้องการและความสนใจของเยาวชนย่อมแตกต่างจากความต้องการและความสนใจของเด็กเล็กๆ การวางแผนระยะยาวจึงเป็นแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในแต่ละช่วงวัย แผนในแต่ละช่วงจะต้องมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน การอบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมให้เยาวชนจะต้องทำตั้งแต่เด็กจนพ้นวัยเยาวชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ชีวิตประจำวันของเยาวชนส่วนใหญ่จะสัมพันธ์กับสถานหลักคือ บ้านและโรงเรียน บ้านคือสถานที่ให้ความสุขสบายความปลอดภัยความมั่นคงกับเยาวชน ส่วนโรงเรียนให้ความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิต หากสามารถผนวกวัดเข้าไปในชีวิตประจำวันของเยาวชนได้ จะทำให้เยาวชนมีแนวคิดและแนวการดำเนินชีวิตอย่างมีศีลธรรม ผู้วิจัยได้เสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

๑. กำหนดให้เยาวชนไปวัด เยาวชนควรได้รับการสนับสนุนให้ไปวัด อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณะ เปิดโอกาสให้เยาวชนมีโอกาสดำเนินการทำความดีทุกวัน การไปวัดสัปดาห์ละครั้งเป็นการไปแบบภาคบังคับ แต่การทำความดีทำได้ทุกวันที่บ้าน หรือที่โรงเรียนไม่จำเป็นต้องไปทำที่วัด เพื่อให้มีการประสานระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ตามหลัก “บวร” แล้วผู้ปกครองของเยาวชนต้องร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิดด้วย เพื่อให้เยาวชนไม่รู้สึกลัวจะทำดีเพื่อใครหรือเพื่ออะไร เป็นการฝึกให้เยาวชนสามารถเพิ่มพูนคุณค่าของตนเองหากได้ทำดีเพื่อคนอื่นนอกจากการดีเพื่อตนเอง

๒. การบรรพชาสามเณร การบรรพชาสามเณรถือเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างน้อย ๑ ครั้งในช่วงชีวิตของการเป็นเยาวชน เพื่อให้เยาวชนสามารถปฏิบัติตนในฐานะผู้ทรงศีลและผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา การบวชเณรให้ถือเสมือนการเกณฑ์ทหาร เมื่ออายุถึงกำหนดชายไทยทุกคนต้องไปรับการเกณฑ์ การบรรพชาสามเณรก็เช่นกัน เยาวชนชายก่อนอายุครบ ๑๘ ปีที่นับถือศาสนาพุทธจะต้องผ่านการบรรพชาสามเณรอย่างน้อย ๑ ครั้ง ส่วนเยาวชนหญิงต้องบวชศีลจาริณี อย่างน้อย ๑ ครั้งเช่นกัน การบวชจะทำให้เยาวชนสามารถเข้าใจศาสนาได้มากขึ้นและเข้าใจการใช้ชีวิตมากขึ้น การบวชควรได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เช่น ได้รับการสนับสนุนในส่วนของการใช้จ่ายจากรัฐบาลจัดสรรงบประมาณสำหรับการบวชนี้ให้กับเยาวชนทุกคนที่ต้องการบวช โรงเรียนอาจมีคะแนนพิเศษในการนี้ สมาชิกในครอบครัวจะได้รับอนุโมทนาจากการบวชนี้ ประเทศที่มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักของประเทศ ควรส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ทางศาสนา เพื่อเป็นการฝึกให้เยาวชนได้มีโอกาสเข้าใจและเข้าถึงธรรมะเพื่อเป็นการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน

๓. การเข้าค่ายคุณธรรม ในช่วงปิดภาคการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้มีโครงการค่ายคุณธรรมร่วมกับโรงเรียนต่างๆ ทั้งโรงเรียนสังกัดรัฐบาลและเอกชน มีกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมจริยธรรมของเยาวชน อาจเป็นค่ายที่ไม่ต้องมีการค้างแรมหรือเป็นค่ายแบบไปเช้าเย็นกลับก็ได้ แต่ให้เน้นการทำกิจกรรมที่แฝงด้วยการสอนหลักศีลธรรมให้เยาวชน แม้ว่าเยาวชนที่พ้นจากการศึกษาในระบบไปแล้ว ผู้นำชุมชนต่างๆ ควรจัดให้มีกิจกรรมการเข้าค่ายเช่นกัน เพื่อให้เยาวชนที่พ้นวัยโรงเรียนไปแล้วหลุดวงโคจรเยาวชนคนดีของชาติไปอยู่ในวงจรอุปาทั่วไปของสังคม

๔. กำหนดวิชาบังคับ ให้วิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาบังคับที่ทุกคนต้องเรียนรู้ เข้าใจและสอบผ่าน การปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาของวิชาเรียน การสอนศาสนาให้เยาวชน หากสอนแต่เนื้อหาอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ ผู้สอนต้องมีความรู้จริงในเรื่องสอน และสามารถสอนให้สนุกเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เนื้อหาในหลักสูตรต้องเน้นการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชนได้ เน้นความเข้าใจมากกว่าการได้คะแนนมากๆ ในหลักสูตร การศึกษาควรสอดแทรกเนื้อหาทางพระพุทธศาสนาเข้าไปในทุกระดับชั้น โดยบรรจุหลักธรรมที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนในแต่ละชั้นปี

๕. การเตรียมตัวให้พร้อมก่อนมีบุตร สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องเข้ามาดูแลอย่างเต็มรูปแบบ การที่คู่สามีภรรยาจะมีบุตร ไม่ควรปล่อยให้ไปตามธรรมชาติที่ไม่มีการควบคุม จะพบว่าบุคคลสองคนเมื่อแต่งงานกัน สิ่งที่มีตามมาก็คือ การมีลูก บางครอบครัวจะมีลูกทั้งที่ไม่มีความพร้อมในทุกด้าน เช่น หน้าที่การงานไม่เอื้ออำนวยให้มีลูก หรือฐานะไม่ดีพอที่จะเลี้ยงเด็กอีกคนหนึ่งคน เป็นต้น แต่สิ่งที่สำคัญกว่าวัตถุเงินทองก็คือ จิตสำนึกด้านจริยธรรมของผู้ที่จะเป็นพ่อแม่ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องมีการวางแผนไว้ให้ดีที่สุดสำหรับคู่สามีภรรยาทุกคู่ รัฐต้องให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมกับชายหญิงทุกคู่ พ่อแม่ไม่ใช่เป็นเพียงให้กำเนิดกับลูกเท่านั้น พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูก สิ่งที่พ่อแม่พึงสอนลูกคือการดำเนินชีวิตที่ใช้หลักธรรมนำชีวิต อย่าปล่อยให้กระแสสังคมมีอิทธิพลต่อความเป็นคนดีให้ลดน้อยลง มีคำพระกล่าวว่า “ต้องคุมกำเนิดให้ได้ จึงจะคุมกำเนิดได้” การออกกฎหมายบังคับอาจเป็นเรื่องจำเป็น พ่อแม่ที่จะมีลูกต้องเข้ารับการฝึกอบรมในโครงการที่จัดเตรียมไว้ก่อน มิเช่นนั้น พ่อแม่คู่นั้นต้องรับโทษที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมก่อนมีลูก ในประเทศที่มีพลเมืองมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกอย่างประเทศจีนก็มีกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับการมีบุตร กำหนดให้มีบุตรได้เพียงคนเดียว สามีภรรยาผู้ใดที่มีบุตรมากกว่าหนึ่งคนจะถูกปรับเงินเป็นจำนวนมาก การที่ประเทศไทยจะมีกฎหมายในว่าที่พ่อแม่เข้ารับการอบรมจึงน่าจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมและเป็นไปได้ หากไม่สามารถคุมกำเนิดได้ การพัฒนาคุณภาพของเด็กที่เกิดมาจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐต้องทำ มิเช่นนั้นประเทศจะมีแต่ประชากรที่ด้อยคุณภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถและด้านจริยธรรม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

เพื่อเป็นการพัฒนาทางการศึกษาต่อไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่ายังมีประเด็นอื่นอีกมากที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน และหากมีการศึกษาต่อยอดหรือต่อเนื่อง ผลที่ได้จากการศึกษาจะมีคุณประโยชน์ต่อเยาวชนและประเทศชาติอย่างมาก ผู้วิจัยจึงเสนอแนะหัวข้อเพื่อการวิจัยต่อ ดังนี้

๑. กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีการอบรมหลักธรรมให้กับเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมกับเยาวชนเพื่อสร้างบุคลากรที่มี คุณภาพให้กับประเทศ
๓. กลยุทธ์การฝึกเยาวชนให้มีโอกาสทำความดีทุกวันเพื่อเป็นรากฐานชีวิตที่ดี
๔. ยุทธศาสตร์การสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีทิศทางและเป้าหมายที่ถูกต้อง
๕. แผนกลยุทธ์เพื่อการสร้างสรรค์กิจกรรมทางศาสนาที่สนับสนุนการเข้าค่ายคุณธรรมของเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ